

STORTINGET

Innst. 107 S

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Meld. St. 31 (2018–2019)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Samisk språk, kultur og samfunnsliv

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innledning

1.1.1 Regjeringens mål for samepolitikken

I meldingen vises det til at samene er anerkjent som urfolk i Norge. I tråd med Grunnloven § 108 har regjeringen som mål å legge til rette for at samene kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Norge har også folkerettslige forpliktelser som legger føringer for samepolitikken.

Sametinget er samenes folkevalgte organ og regjeringens viktigste premissleverandør og dialogpartner i samepolitiske spørsmål.

For å sikre at arbeidet med saker som kan påvirke samene direkte, gjennomføres på en tilfredsstillende måte, er regjeringen og Sametinget enige om å legge «Prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget» til grunn ved konsultasjoner.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har ansvar for å samordne statlig politikk som berører samene i Norge. Hvert fagdepartement har et ansvar for å følge opp statlig politikk overfor samene innenfor sin sektor.

Det er statens ansvar å sikre at hensynet til samene blir ivaretatt. Samtidig legger staten til grunn at kommuner og fylkeskommuner på eget initiativ, og som en del av lokaldemokratiet, også følger opp forpliktelsene sine overfor de samiske innbyggerne.

I Granavolden-erklæringen har regjeringen signalisert sine hovedprioriteringer for samepolitikken i årene som kommer. Regjeringen vil bevare Sametinget og konsultasjonsordningen mellom Sametinget og regjeringen. Videre vil regjeringen utvikle samisk næringsliv, herunder reiseliv, knyttet til samisk kultur og de tradisjonelle samiske næringer. Regjeringen vil følge opp NOU 2016:18 Hjertespråket, sammen med Sametinget, og legge til rette for en økologisk bærekraftig reindriftsnæring, sammen med næringen selv.

1.1.1.1 OM MELDINGEN TIL STORTINGET

Regjeringen ble våren 2018 enig med Sametinget om å samle de fleste av bevilgningene til Sametinget under ett budsjettkapittel og -post i statsbudsjettet. Som en del av denne enigheten har regjeringen også etablert en ordning hvor det hver vårsesjon skal legges fram en framoverskuende melding til Stortinget om samepolitikken. Meldingen skal omtale utviklingstrekk for samisk språk, kultur og samfunnsliv, og tjenestetilbudet til samiske innbyggere. Meldingen kan redegjøre for regjeringens mål i samepolitikken og hva den anser som de viktigste utfordringene framover. Sametingets vurderinger skal komme fram. Sametingets årsmelding/årsrapport er fortsatt fast vedlegg til stortingsmeldingen. Den nye ordningen erstatter ordningen med årlige stortingsmeldinger om Sametingets virksomhet.

Meldingen tar ikke mål av seg til å legge fram hele samepolitikken, men å belyse noen utviklingstrekk og utfordringer. Sametinget og regjeringen har vært enige om å løfte språk som et viktig overordnet tema i årets melding. Hvilke temaer som løftes fram i meldingen, vil variere fra år til år.

1.1.2 Samiske formål i statsbudsjettet

De årlige budsjetttrammene til samiske formål vurderes og fastsettes i de ordinære budsjettprosessene. I 2019 er det i Stortingets bevilgningsvedtak satt av om lag 1 milliard kroner til samiske formål, hvorav 504 mill. kroner til Sametinget. Med innføring av ny budsjettordning blir det meste av Sametingets grunnbevilgning gitt over Kommunal- og moderniseringsdepartementets kap. 560, post 50 Samisk språk, kultur og samfunnsliv. Regjeringen mener at den nye ordningen gir Sametinget større handlingsrom til selv å prioritere økonomiske virkemidler mellom ulike tiltak.

1.1.3 Om Sametingets merknader

I enigheten mellom regjeringen og Sametinget om ny budsjettordning heter det at Sametingets vurderinger skal komme fram i den årlige meldingen til Stortinget. For å følge opp denne enigheten har Sametinget og regjeringen samarbeidet om å velge hvilke temaer som skal løftes fram i årets melding. Sametinget, Kulturdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Landbruks- og matdepartementet har også hatt en skrivesamling. Sametinget har blitt forelagt flere utkast til meldingstekst.

Sametingets vurderinger er til stede gjennom hele den løpende teksten i denne meldingen, og Sametinget og regjeringen er i stor grad enige i situasjonsbeskrivelsen og utfordringene som presenteres her. Der Sametingets syn avviker fra regjeringens, eller der hvor Sametinget har ønsket å presentere sin selvstendige politikk overfor Stortinget, kommer det til uttrykk i egne avsnitt i meldingen. Disse delene heter «Sametingets merknader».

I innstillingen her gjengis ikke Sametingets merknader, men det vises til at Sametinget har merknader der det er slike, og hvor i meldingen disse fremkommer. Nedenfor gjengis imidlertid Sametingets overordnede merknader til meldingsarbeidet.

«Sametingets overordnede merknader til meldingsarbeidet

Sametinget mener at denne meldingen burde vært oversendt Stortinget slik at meldingen kunne behandles i Stortinget i vårsesjonen, på lik linje med og i samme tidsrom som for eksempel kommuneproposisjonen, og at det bør skje også i årene framover.

Sametinget har over flere år ønsket en ny budsjettordning som sikrer at det samiske samfunnet kan følge samfunnsutviklingen i Norge. I 2018 ble det for første gang bevilget midler over en ny budsjettordning. Sametinget forventer at den nye budsjettordningen vil sikre at samiske formål prioriteres, og at Sametinget får handlingsrom til selv å prioritere økonomiske virkemidler mellom ulike tiltak. Dette vil etter Sametingets syn være i tråd med mandatet som Sametinget har som et folkevalgt organ.»

1.2 Samiske tall

1.2.1 Den samiske befolkningen

Det finnes ingen offisiell registrering av hvem som er samer, og derfor vet vi ikke hvor mange samer som bor i Norge. 16 958 personer var registrert i Sametingets valgmannstall i 2017. Det er en jevn økning i manntallet.

Selv om vi ikke kan slå fast hvor mange samer som bor i landet eller som snakker samisk i dag, vet vi at det hvert år er i overkant av 800 barn i grunnskolen som får all undervisning på samisk, i videregående skole var det 471 elever med samisk i fagkretsen i 2015/2016. Det har skjedd en klar vridning fra at flest tidligere hadde samisk som førstespråk, til at det nå er stadig flere som har samisk som andrespråk. I barnehagen fikk 914 barn et samisktilbud i 2018, fordelt på 65 barnehager.

1.2.2 Samisk bosetting

Fra tallene over hvem som velger samisk språk i barnehagen og på skolen, vet vi at det bor samer spredt i hele Norge. Det er grunn til å tro at et økende antall samer bor i byer og større tettsteder. Samtidig vet vi at de mest konsentrerte bosettingsområdene, der samer til dels er i flertall, ligger nord for Saltfjellet. Det samiske området kalles Sápmi på nordsamisk.

Fordi det ikke finnes noe datagrunnlag for å lage individbasert statistikk om samer i Norge, har Statistisk sentralbyrå (SSB) laget en samisk statistikk som er geografisk basert. Der er de samiske bosettingsområdene avgrenset til virkeområdet for Sametingets tilskuddsordninger til næringsutvikling (STN).

Per i dag omfatter STN-området 21 hele kommuner og deler av ti kommuner. Tall fra STN-området kan ikke si oss noe om samene som bor i sør- og lulesamisk område, og heller ikke om dem som bor i byer.

1.2.3 Demografiske trekk ved de samiske områdene

Den siste oversikten SSB har laget, viser at folketallet i STN-området står stille. Antallet innvandrere og norskfødte med innvandrerbakgrunn har doblet seg siden 2011.

Andelen personer med høyere utdanning er lav i de samiske områdene. Dette gjelder særlig for menn. Det er imidlertid store lokale forskjeller, og i både Karasjok og Kautokeino hadde 41 pst. av kvinnene utdanning på universitets- og høgskolenivå i 2017.

Frafallet fra videregående opplæring er høyere i de samiske områdene enn i resten av landet.

Rapport fra Telemarksforskning fra 2017 viser at mens antall arbeidsplasser i de samiske områdene sank noe i 2016, har verdiskapingen utviklet seg svært positivt, sett bort ifra offentlig sektor.

Hvis trendene ikke snur, vil det, ifølge Telemarksforskning, fram til 2030 bli nedgang i folketallet, med min-

dre de samiske kommunene greier å skape positiv attraktivitet for næringsliv og bosetting.

Det vises i meldingen også til 11 publikasjoner under navnet «Samiske tall forteller» med informasjon om demografiske trekk i de samiske områdene.

1.2.4 Samers levekår

SAMINOR-undersøkelsene, to omfattende helse- og levekårsundersøkelser gjennomført i 25 kommuner med samisk og norsk bosetting i 2003–2004 og i 2012–2014, gir oss et innblikk i samers levekår.

SAMINOR 2 dokumenterer at både samiske kvinner og menn rapporterer om opplevd vold gjennom livsløpet i langt høyere grad enn ikke-samer innenfor samme geografiske område.

I en studie av Hansen og Sørli fra 2012 dokumenteres det at samer opplever ti ganger mer diskriminering enn nordmenn.

Samiske barn og unge opplever å få negativ omtale gjennom sosiale medier og i tradisjonelle medier.

Samer melder om noe dårligere selvvardert helsestatus enn etniske nordmenn.

Funn fra SAMINOR-undersøkelsen viser også at samiske menn har økt risiko for fedme sammenlignet med samiske kvinner og ikke-samisk befolkning. Diabetes type 2 er også mer utbredt blant samer i Sør-Troms, Nordland og Trøndelag, enn i den ikke-samiske befolkningen og blant samer bosatt i Nord-Troms og Finnmark.

1.2.5 Utfordringer – statistikkgrunnlaget

Fordi datamaterialet som er presentert her, er geografisk basert, sier ikke statistikken, med unntak av tallene fra utdanningssektoren, noe om samer som bor utenfor STN-området.

Sametinget har flere ganger pekt på behovet for å lage en individuelt basert statistikk, men også pekt på utfordringene knyttet til dette. Blant annet finnes det historisk basert motstand mot registrering i den samiske befolkningen.

På sikt kan statistikkgrunnlaget bli bedre som følge av at folkeregisterloven nå åpner for frivillig registrering av nordsamisk, sørsamisk og lulesamisk i Folkeregistret. Dette er fulgt opp i folkeregisterforskriften. Skattedirektoratet bestemmer når bestemmelsen kan tre i kraft.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 2.5.

1.2.6 Situasjonsbeskrivelse – samiske språk

1.2.6.1 UTBREDELSE OG STATUS FOR DE SAMISKE SPRÅKENE

De tre mest utbredte samiske språkene i Norge er nord-, sør- og lulesamisk språk. I tillegg finnes pite-, ume-, og skoltesamisk i Norge. Samiske språk handler ikke bare om kommunikasjon, men er nært knyttet til samisk identitet, kulturarv og tilhørighet.

De samiske språkområdene går på tvers av landegrensene. Alle de samiske språkene står på UNESCOs liste over truede språk.

En undersøkelse fra Nordlandsforskning fra 2012 slår fast at det er store variasjoner i språkferdigheter mellom brukere av de samiske språkene, og viser at samisk språkbruk øker i de kommunene hvor kommuner og samiske språkmiljøer samarbeider godt.

Revitalisering skjer også i det tradisjonelle nordsamiske språkområdet, der samisk er i en minoritetssituasjon. Rapporten viser også at det er behov for arbeid for å utvikle og verne om språkbruken, såkalte språkrøktstiltak, i lokalsamfunn hvor samisk er hverdagspråk.

1.2.6.2 SAMISKE SPRÅKRETTIGHETER

Sameloven § 1-5 slår fast at samisk og norsk er likeverdige språk. Innenfor forvaltningsområdet for samisk språk gjelder sameloven kapittel 3. I forvaltningsområdet skal samisk og norsk være likestilte, og borgerne har språklige rettigheter i møte med ulike offentlige organ. Forvaltningsområdet for samisk språk består av kommunene Karasjok, Kautokeino, Tana, Porsanger, Nesseby, Kåfjord og Lavangen i det nordsamiske området, Tysfjord i det lulesamiske området og Hattfjelldal, Røyrvik, Røros og Snåsa i det sørsamiske området. Samiske språkrettigheter gjelder ikke utenfor forvaltningsområdet for samisk språk.

Også statlige og regionale offentlige organer er forpliktet etter sameloven.

Bestemmelsene i samelovens kapittel tre er minimumskrav.

Regjeringen skal legge til rette for at samene skal kunne sikre og utvikle sitt språk og har det overordnede ansvaret for at nasjonale og internasjonale rettsregler for de samiske språkene blir fulgt opp.

1.2.6.3 SAMISK SPRÅKUTVALG

I 2016 overrakte samisk språkutvalg NOU 2016:18 Hjertespråket – Forslag til lovverk, tiltak og ordninger for samiske språk, til Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Sametinget. Bakgrunnen for at regjeringen satte ned utvalget var blant annet at det har skjedd betydelige endringer i organiseringen av offentlig sektor siden språkreglene ble vedtatt i 1990.

Samisk språkutvalg foreslår en rekke tiltak for å legge til rette for samiske språkbrukere og for å styrke samiske språk.

Utvalgets rapport har vært på høring, og departementene og Sametinget arbeider nå med å vurdere utvalgets forslag.

Det enkelte departement har ansvar for å vurdere forslagene på sitt område, mens Kommunal- og moderniseringsdepartementet har koordineringsansvaret for arbeidet. Departementene vurderer både spørsmål om lovendringer og andre tiltak.

Stortinget har bedt regjeringen om å ha en særlig oppmerksomhet rettet mot sørsamisk språk og sammenhengene mellom språk, kultur og næring i oppfølgingen av NOU 2016:18 Hjertespråket. Regjeringen følger opp anmodningsvedtaket som ledd i oppfølgingen og vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Som ledd i Sametingets egen oppfølging av språkutvalgs rapport har Sametinget igangsatt språksatsingen Gieledutnjeme – Giellalåpptim – Giellalokten, der den viktigste oppgaven er å endre den samiske språksituasjonen, slik at samisk språk blir en naturlig del av samfunnet, på lik linje med norsk.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 3.1.3.

1.2.6.4 DET INTERNASJONALE ÅRET FOR URFOLKSSPRÅK (IYIL 2019)

FNs generalforsamling har besluttet at 2019 skal være det internasjonale året for urfolksspråk. Samestingspresident Aili Kesitalo er en av lederne i en styringsgruppe. Norge er partner for språkåret og støtter målsettingene for året.

Samisk parlamentarisk råd har satt seg to hovedmål for urfolksspråkåret: grenseoverskridende samarbeid og digitalisering.

Etter forslag fra regjeringen har Stortinget bevilget en ettårig økning på 1,1 mill. kroner til Sametinget i 2019 til arbeidet med det internasjonale urfolksspråkåret. Sametinget vil markere språkåret gjennom ulike arrangementer og tiltak, og regjeringen har vært medarrangør på et sidearrangement under FNs permanente forum for urfolkssaker.

I 2019 vil Sametinget arrangere en samisk språkuke.

1.2.7 *Utfordringer framover – samiske språk*

1.2.7.1 STYRKING OG UTVIKLING AV SAMISKE SPRÅK

Det pekes i meldingen på at en utfordring når det gjelder samiske språk, er at det er relativt få språkbrukere. For å få flere samiske språkbrukere trengs det språkrevitalisering i områder hvor språket står svakt. For å bygge opp under språkutviklingen er det behov for arenaer hvor barn, unge og voksne kan møtes og få trygghet i å snakke språket.

Potensialet for å få flere til å lære seg og til å bruke de samiske språkene er stort.

De samiske språksentrene er viktige aktører i arbeidet med å styrke og utvikle samiske språk lokalt. Samestinget tildeler i 2019 over 21 mill. kroner til samiske språksentre. Stadig flere språksentre blir etablert, og det er flere språksentre som er under etablering.

Gjennom de siste tiårene er det satset aktivt for å styrke infrastrukturen for nordsamisk, blant annet gjennom ordbøker og grammatikk, lærebøker, terminologitvilling, media, forskning og mulighet for å ta høyere utdanning i og på nordsamisk. Satsingen for sørsamisk

og lulesamisk har inntil nylig vært begrenset, men også her har det skjedd viktige framskritt med nye lærerutdanninger.

Kulturdepartementet arbeider med en språkmelding, som etter planen skal legges fram for Stortinget våren 2020.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 3.2.1.

1.2.7.2 REKRUTTERING AV SAMISKSPRÅKLIG PERSONALE

Som følge av at det er få språkbrukere, er det også vanskelig å rekruttere samiskspråklig personale.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 3.2.2.

1.2.7.3 SYNLI GGJØRING AV SAMISKE SPRÅK

Synliggjøring av samisk i offentlige rom vil kunne bidra til økt status for språkene og sterkere følelse av tilhørighet for samer.

Et viktig tiltak for synliggjøring av samisk språk er skilting av samiske stedsnavn. Statens vegvesen har fokus på samisk skilting langs riks- og fylkesveger, og har hatt en større gjennomgang av stedsnavnskilting i de nordlige fylkene.

Statens vegvesen følger på eget initiativ opp skilting av tettsteder, grender, kommunale gater, veier, torg, bydeler, boligfelt, anlegg o.l. Dette gjøres etter at kommunene har vedtatt skrivemåten av offisielle navn og adresser. Det samme gjelder når fylkeskommunene vedtar skrivemåten av navn på fylkeskommunale anlegg. Når Statens vegvesen bygger nye bruer og tunneler, får disse også samiske navn der det følger av loven. Statens kartverk vedtar skrivemåte på statlige anlegg.

Kulturdepartementet har lagt fram forslag til endringer i stedsnavnloven, som sikrer at navn på reinbeitedistrikter blir vedtatt etter reglene i stedsnavnloven.

Dagens norske pass har ikke samisk tekst. Dette blir endret på passene og de nasjonale ID-kortene som etter planen skal lanseres i 2020.

Tilgang på samiske medier er en viktig del av arbeidet med å synliggjøre samiske språk. To samiske dagsaviser får i dag tilskudd fra en egen tilskuddsordning. I tillegg gis det tilskudd til to lokalaviser som har nyhetsider på lule- og sørsamisk. Kulturdepartementet vil starte en prosess med å gjøre ordningen plattformnøytral.

En del av NRKs oppdrag er å styrke de samiske språkene, samisk identitet og kultur. NRK skal ha daglige sendinger for den samiske befolkningen og jevnlig programmer for barn og unge på de samiske språkene.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 3.2.3.

1.2.7.4 DIGITALISERING

Tilgang til funksjonelt samisk tastatur, digitale ord-bøker, korrektur- og oversettelsesprogrammer vil bidra til at flere stimuleres til å skrive samisk. I tillegg vil tilgang til samiske applikasjoner, spill, pedagogiske hjelpemidler og lydbøker kunne virke stimulerende på språkutviklingen og på utdanning i og på samisk. Det er også viktig at det finnes andre teknologiske hjelpemidler på samisk, som for eksempel velfungerende talesynteser (tekst til tale system). Gode digitale hjelpemidler er også nødvendig for å tilrettelegge utdanning til samiske elever med spesielle behov.

Det finnes en del teknologiske løsninger på nordsamisk, men mangelen er fremdeles stor. Det er også et stort behov for å styrke teknologiske løsninger på lule- og sørsamisk.

Det er flere offentlige digitale registre som ikke er tilpasset samisk språk, blant annet Brønnøysundregistrene og Folkeregisteret. I prosessen med å modernisere eldre registre bør det legges til rette for samiske spesialtegn for å få korrekt registrering og forenkle kommunikasjonen med samiskspråklige brukere.

For å styrke samisk språkteknologi ble Divvun etablert i 2004. Divvuns produkter er fritt tilgjengelig på nett.

Senter for samisk språkteknologi – Giellatekno, ved Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet, bidrar også aktivt til å øke digitaliseringen av samisk.

Selv om mye gjenstår, er det viktig å understreke at det har vært en positiv utvikling de siste årene når det gjelder samisk tegnsatt og IKT. Nordsamisk er for eksempel implementert som eget valg i de mest brukte operativsystemene.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 3.2.4.

1.2.7.5 SPRÅKSAMARBEID OVER LANDEGRENSENE

De samiske språkene tales på tvers av landegrensene. Samarbeid og kommunikasjon over landegrensene er derfor viktig. Sámi Giellagáldu – Nordisk samisk fag- og ressurscenter, er et felles nordisk språkgorgan som arbeider med språkrøkt, språkutvikling og terminologiutvikling.

Etter forslag fra regjeringen vedtok Stortinget i 2015 å øke Sametingets budsjett med 2 mill. kroner årlig. På denne måten har regjeringen bidratt til den norske delen av finansieringen av Giellagáldu. Kommunal- og moderniseringsministeren har tatt opp spørsmålet om videre finansiering med de ansvarlige ministrene i Sve- rige og Finland.

En arbeidsgruppe nedsatt av Nordisk embetsorgan for samiske spørsmål har utarbeidet forslag til organisasjonsmodell for Sámi Giellagáldu. Arbeidsgruppen har primært vurdert en organisasjonsform hvor Sámi Giellagáldu har én ledelse, og faste ansatte i alle tre land.

1.3 Utdanning og forskning

Det vises i meldingen til at god utdanning og forskning er nødvendig for å sikre utviklingen av samisk språk, kultur og samfunnsliv.

1.3.1 *Situasjonsbeskrivelse – barnehage- og grunnopplæringstilbudet*

Internasjonale konvensjoner og norske lover fastslår at samiske barn og unge har rett til å lære, bruke og utvikle sitt språk og sin kultur. Barnehage og skole er sentrale for å styrke og utvikle samiske språk.

1.3.1.1 BARNEHAGETILBUDET TIL SAMISKE BARN

Etter barnehageloven § 2 tredje ledd skal barnehagen ta hensyn til barnas alder, funksjonsnivå, kjønn, sosiale, etniske og kulturelle bakgrunn, herunder samiske barns språk og kultur. Kommunens ansvar for å tilrettelegge barnehagetilbudet til samiske barn er regulert i barnehageloven § 8 tredje ledd. Det betyr at kommuner innenfor forvaltningsområdet for samisk språk har ansvar for at barnehagetilbudet til samiske barn bygger på samisk språk og kultur. I øvrige kommuner skal forholdene legges til rette for at samiske barn kan sikre og utvikle sitt språk og sin kultur.

914 barn fordelt på 65 barnehager mottok et samisktilbud i 2018.

Ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver ble fastsatt i 2017.

Stortinget har bedt regjeringen vurdere om det skal være en plikt å gi barnehagetilbud på samisk når det er minst ti barn i kommunen som ønsker det, også i kommuner utenfor forvaltningsområdet for samisk språk, jf. Endring av Prop. 1 S (2013–2014). Kunnskapsdepartementet vil følge opp saken i oppfølgingen av NOU 2016:18 Hjertespråket.

Stortinget har bedt regjeringen om å utarbeide forslag til endringer i barnehageloven for å sikre at ansatte i offentlige og private barnehager behersker norsk språk, og at ansatte i samiske barnehager behersker samisk språk. Krav til norskspråklig kompetanse ble tatt inn i loven i 2018. Kunnskapsdepartementet vil vurdere spørsmålet om krav til samiskspråklig kompetanse i oppfølgingen av NOU 2016:18 Hjertespråket.

Som en oppfølging av NOU 2016:18 Hjertespråket ble Sametingets tilskudd til barnehagetilbud for samiske barn styrket med 5 mill. kroner årlig fra og med revurdert nasjonalbudsjett i 2017. Sametinget har satt i gang barnehageprosjektet «Sámi mánát ođđa searvelanjain – Samiske barn i nye pedagogiske rom».

1.3.1.2 GRUNNSKOLE OG VIDEREGÅENDE OPPLÆRING FOR SAMISKE ELEVER

Opplæringsloven § 6-2 fastsetter rett til opplæring i og på samisk for alle i grunnskolealder i samiske distrikt (kommuner i forvaltningsområdet for samisk språk).

Utenfor samiske distrikt har elever som ønsker opplæring i og på samisk, rett til slik opplæring hvis de utgjør en gruppe på minst ti elever i kommunen, og så lenge det er minst seks elever igjen i gruppen. I videregående opplæring har samer ifølge § 6-3 rett til opplæring i samisk.

Ifølge Utdanningsdirektoratet får 833 elever i grunnskolen all undervisning på samisk skoleåret 2018/2019.

Skoleåret 2018/2019 har 205 elever i videregående skole samisk som førstespråk.

Regjeringen har nedsatt et offentlig lovutvalg som skal foreta en helhetlig gjennomgang og vurdering av regelverket på grunnopplæringens område innen 1. desember 2019.

Riksrevisjonen har igangsatt en forvaltningsrevisjon av samiske elevers rett til opplæring i og på samisk.

1.3.1.2.1 Fagfornyelsen

Alle læreplaner i skolen skal fornyes fra skolestart 2020 for å gjøre dem mer relevante for fremtiden.

«Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen» ble fastsatt i 2017. Kunnskapsdepartementet konsulterte Sametinget om Overordnet del, og kom fram til et omforent forpliktende verdidokument som er felles for den norske og samiske opplæringen. Læreplanene for de ulike fagene skal være i tråd med overordnet del.

Det er utviklet egne læreplaner for Kunnskapsløftet – samisk. For å sikre at alle elever lærer om samenes historie, kultur og samfunnsliv, er det samisk innhold både i de nasjonale læreplanene og i de samiske parallelle likeverdige læreplanene.

For å nå målene i fagfornyelsen er det behov for nye læremidler. Noen fag og områder har for lavt elevtall til at det er kommersielt interessant for læremiddelprodusenter å utvikle læremidler uten ekstra tilskudd. Dette gjelder blant annet læremidler i og på samisk. Sametinget har ansvar for utviklingen av læremidler på samisk i hele grunnopplæringen. Regjeringen har i revidert nasjonalbudsjett for 2019 foreslått å øke tilskuddet til Sametinget med 10 mill. kroner.

1.3.2 Utfordringer framover – barnehage og grunnopplæringstilbudet

Mangelen på samiskspråklige ansatte er den største utfordringen for å styrke og utvikle samisk språk og identitet i barnehage og skole. Det utdannes for få samiskspråklige lærere.

God samiskopplæring i barnehage og skole, og i det samiske samfunnet generelt, er også avgjørende for framtidig rekruttering til de samiske utdanningene. Regjeringen samarbeider med Sametinget om ulike kompetanse- og rekrutteringstiltak.

Kunnskapsdepartementet og Sametinget har de siste årene arbeidet for å øke antallet studenter på samisk lærerutdanning.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 4.2.

1.3.3 *Situasjonsbeskrivelse – høyere utdanning og forskning*

Universitetene og høyskolene har særlige forutsetninger for å møte store samfunnsutfordringer. I Meld. St. 16 (2016–2017) Kultur for kvalitet i høyere utdanning, beskrives de framtidige kompetansebehovene slik:

«Mer enn noensinne er det behov for en godt utdannet befolkning med evne til å resonnerer og analysere, identifisere relevante spørsmål og bruke vitenskapelige metoder og tenkemåter for å løse problemer og vurdere holdbarheten av informasjon og argumenter.»

Dette gjelder også det samiske samfunnet. Derfor gis det i dag samisk høyere utdanning innenfor viktige kulturbærende fag som duodji, reindrift, journalistikk, språk, litteratur og lærerutdanning.

1.3.3.1 FORSKNING PÅ SAMISKE PROBLEMSTILLINGER

Samisk forskning skjer ved universiteter, høyskoler og en rekke forskningsinstitusjoner. Forskningen samspiller med samisk tradisjonskunnskap, ikke minst i spørsmål om natur- og ressursforvaltning.

Norges forskningsråds program for samisk forskning, SAMISK III, er et grunnforskningsprogram for samiske problemstillinger innenfor humaniora og samfunnsvitenskap. Det er også åpent for naturvitenskapelig klima- og miljøforskning som har direkte tilknytning til humaniora og samfunnsvitenskap.

Det finansieres med årlige tildelinger fra Kunnskapsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet – i 2018 ble det bevilget 23,5 mill. til 8 prosjekter.

Kvalitetssikrede publiseringskanaler er også nødvendig for forskningen.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 4.3.1.

1.3.3.2 HØYERE UTDANNING

Tre høyere utdanningsinstitusjoner tilbyr i dag utdanning i samisk. Samisk høgskole/Sámi allaskuvla og Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet (UiT) gir utdanning i nordsamisk, mens Nord universitet gir utdanning i lulesamisk og sørsamisk.

UiT har nasjonalt ansvar for urfolksrelatert forskning, utdanning og formidling.

Regjeringen vil utrede hensiktsmessige mekanismer for særfinansiering av utsatte studietilbud og fagområder innenfor humaniorafagene.

1.3.3.2.1 Studenttall

Ifølge «Samiske tall forteller 11» har det vært en økning i studiepoengproduksjonen i samisk de siste årene. Likevel er det fremdeles relativt få samisk-studenter. Ved Nord universitet har det vært en positiv utvikling.

1.3.3.2.2 Lærerutdanning

Alle de tre institusjonene som gir høyere utdanning på samisk, har lærerutdanning.

I 2013 ble det fastsatt rammeplan for samisk barnehagelærerutdanning. Utdanningen er forankret i samisk kultur og samfunn, og undervisningsspråket er samisk. I «Lærerutdanning 2025 – Nasjonal strategi for kvalitet og samarbeid i lærerutdanningene» legges det vekt på tett samarbeid mellom lærerutdanningene og praksisfeltet.

I 2017 ble også de norske og samiske grunnskolelærerutdanningene endret til masterutdanninger.

Høsten 2018 etablerte Nord universitet grunnskolelærerutdanning i både sør- og lulesamisk, og med det ble en viktig milepæl nådd.

Nord universitet arbeider i tillegg med å forberede arbeidsplassbaserte barnehagelærerutdanninger i sør- og lulesamisk med oppstart i 2020.

Samisk høyskole tar opp studenter til barnehagelærerutdanning annethvert år.

De som ønsker å undervise i videregående opplæring, kan enten ta praktisk-pedagogisk utdanning (PPU) etter fullført mastergrad eller en integrert mastergrad kalt lektorutdanning.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 4.3.2.

1.3.3.3 NY SAMISK SYKEPLEIERUTDANNING

I 2019 har Stortinget bevilget midler til å opprette en samisk sykepleierutdanning ved UiT, i samarbeid med Samisk høyskole. Undervisningsspråket på studiet vil i all hovedsak være norsk.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 4.3.3.

1.3.4 Utfordringer framover – forskning og høyere utdanning

Det pekes i meldingen på at den største utfordringen for samisk høyere utdanning er å rekruttere et tilstrekkelig antall studenter med kompetanse i samisk språk og kultur til samiskspråklige studier. I NOU 2016:18 Hjertespråket uttrykker samisk språkutvalg bekymring for den lave rekrutteringen til samisk høyere utdanning.

Det er også krevende å rekruttere og beholde akademisk personale i samiske fag, siden det er stor rift om de mest kvalifiserte i mange deler av samfunnet. Fagmiljøene i alle de samiske språkene, spesielt lule- og sørsamisk, er små og sårbare.

Det er særlig behov for å styrke rekrutteringen til samisk barnehagelærerutdanning og lærerutdanning.

Samisk høyskole, Nord universitet og Universitetet i Tromsø har fått midler til rekruttering.

I 2018 fikk Utdanningsdirektoratet 2,5 mill. kroner til å utvikle ordninger for å stimulere til at flere tar sørsamisk, lulesamisk og kvensk lærerutdanning. Direktoratet ga Fylkesmannen i Nordland fullmakt til å disponere 2 mill. kroner av disse midlene, til rekruttering til sør- og lulesamisk lærerutdanning.

Studenter som tar samisk grunnskolelærerutdanning, faller inn under flere ordninger for sletting av studielån fra Statens lånekasse.

I tillegg har Sametinget stipendordninger for å rekruttere flere samiskspråklige studenter til studier hvor det er mangel på samiskspråklige personale, som språk- og lærerutdanninger, og har tatt initiativ til en rekrutteringskampanje til samisk lærerutdanning.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 4.4.

1.4 Helse- og sosialtilbud til samiske innbyggere

Det vises i meldingen til at regjeringen er opptatt av å sikre et likeverdig helse- og sosialtilbud til hele befolkningen, uavhengig av geografisk, språklig og kulturell bakgrunn. Sametinget er en sentral dialogpartner for de statlige, regionale og lokale myndighetene.

Regjeringen tar sikte på å lansere en handlingsplan mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion. En representant for Sametinget deltar i referansegruppen for arbeidet.

1.4.1 Situasjonsbeskrivelse – helse- og omsorgstilbudet for samer

Sameloven § 3-5 slår fast at den som ønsker å bruke samisk for å ivareta egne interesser overfor lokale og regionale offentlige helse- og sosialinstitusjoner i forvaltningsområdet for samisk språk, har rett til å bli betjent på samisk.

Etter helse- og omsorgstjenesteloven § 3-10 skal kommuner innenfor forvaltningsområdet blant annet sørge for at samiske pasienters eller brukeres behov for tilrettelagte tjenester blir vektlagt ved utformingen av tjenesten.

Kommuner som ikke hører til forvaltningsområdet, men som har samisk befolkning, skal sørge for at representanter for samiske brukere og pasienter blir hørt ved utformingen av kommunens helse- og omsorgstjeneste.

I helseforetaksloven § 35 er det understreket at regionale helseforetak skal sørge for at den enkelte pasients utvidede rett til bruk av samisk språk i spesialisthelsetjenesten blir ivarettatt, jf. sameloven §§ 3-1 nr. 4 og 3-5.

Funnene fra studiene SAMINOR 1 (2003–2004) og SAMINOR 2 (2012–2014) har gitt viktig og nødvendig kunnskap om helsen til den samiske og norske befolk-

ningen i nord. Det planlegges en større befolkningsundersøkelse, SAMINOR 3, i 2020–2021.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 5.1.

1.4.1.1 HELSE- OG OMSORGSTJENESTETILBUDET I KOMMUNENE

I utgangspunktet skal helse- og omsorgstjenestene være universelle. Likeverdige helse- og omsorgstjenester forutsetter imidlertid at den samiske befolkningen blir møtt av personer med samisk språk- og kulturkompetanse. Denne muligheten er best til stede i de samiske kjerneområdene. Det er utviklet ordbøker til bruk i omsorgstjenestene.

Enkelte kommuner har etablert særskilte ordninger for å rekruttere samisktalende personale i helse- og omsorgssektoren.

Det er totalt 20 utviklingssentre for sykehjem og hjemmetjenester i Norge. I tillegg til ett senter i hvert fylke, er det etablert et utviklingssenter i Karasjok for sykehjem og hjemmetjenester for den samiske befolkningen, med ansvar for den samiske befolkningen i Finnmark.

Som en del av arbeidet med Demensplan 2020 har Nasjonal kompetansetjeneste for aldring og helse, på oppdrag fra Helsedirektoratet, utviklet og tilpasset informasjon og verktøy som retter seg mot personer som har samisk språk- og kulturbakgrunn.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 5.1.1.

1.4.1.2 HELSETILBUDET I SPESIALISTHELSETJENESTEN

For å bedre tilbudet til samiske pasienter i spesialisthelsetjenesten iverksatte Helse Nord et tolkeprosjekt i spesialisthelsetjenesten i 2013.

Samisk nasjonal kompetansetjeneste – psykisk helsevern og rus (SANKS) tilbyr utredning og behandling for barn, unge og voksne. SANKS har også nasjonale kompetansetjenestefunksjoner innenfor sitt felt og arrangerer undervisning og kurs for helse- og omsorgspersonale.

Helse Nord RHF har iverksatt arbeidet med en strategisk videreutvikling av spesialisthelsetjenester til den samiske befolkningen. Sametinget er representert i dette arbeidet.

Samisk helsepark, en samling av de spesialiserte helsetjenestene for den samiske befolkningen, er under oppføring i Karasjok, og skal stå ferdig innen utgangen av 2019.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 5.1.2.

1.4.2 *Utfordringer framover – helse- og omsorgstilbudet*

Det vises i meldingen til at den samiske befolkningen kan oppleve problemer i møte med helse- og omsorgstjenestene. Språklige barrierer kan skape vanskeligheter ved både undersøkelse, diagnostisering og behandling, som igjen kan utgjøre en fare for pasientsikkerheten. Det er manglende kunnskap i helse- og omsorgstjenestene om den samiske befolkningens kultur og deres forståelse av sykdom og behandlingsmuligheter. Senter for samisk helseforskning ble opprettet i 2001 på grunn av manglende kompetanse om sykdomsforekomst i den samiske befolkning.

For å kunne tilby likeverdige helse- og omsorgstjenester er det avgjørende at den samiske befolkningen blir møtt av personale med språk- og kulturkompetanse. Det er særlig utfordringer knyttet til kapasitet og rekruttering i fastlegeordningen. Regjeringen har iverksatt flere tiltak for å bedre rekrutteringen.

Ved opptak til medisinstudiet ved Universitetet i Bergen (UiB) og UiT er det en egen kvote for samiske medisinstudenter. I 2019 er det bevilget midler til en ny samisk sykepleierutdanning ved UiT.

Forskningen på omsorgstjenester har økt de senere år, men er fortsatt svak. Senter for omsorgsforskning, som er under oppbygging, har mandat til å samle, produsere og formidle kunnskap om omsorg og omsorgsarbeid. Inkludert i senterets oppdrag er å se på alle brukergrupper, uavhengig av alder, bakgrunn, med videre.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 5.2.

1.4.3 *Barnevernet*

1.4.3.1 SITUASJONSBEKRIVELSE – BARNEVERNET

Samiske barn har i henhold til nasjonale lover og internasjonale konvensjoner rett til oppvekstforhold hvor deres etniske, språklige og kulturelle tilknytning vektlegges og gis tilstrekkelig plass.

Barnevernlovutvalget la fram forslag til ny barnevernlov i NOU 2016:16 Ny barnevernslov – Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse. Deler av forslaget er fulgt opp gjennom endringer i dagens barnevernlov, jf. Prop. 169 L (2016–2017). Endringene trådte i kraft 1. juli 2018. Endringene skal samlet sett bidra til å ivareta samiske barns språk og kultur.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) arbeider med å etablere flere opplæringstilbud om barnevernets arbeid med barn og familier med minoritets- og urfolksbakgrunn, herunder etterutdanning.

Videre skal det utredes en helhetlig modell for barnevernets arbeid med barn med minoritets- og urfolksbakgrunn i fosterhjem.

1.4.3.2 UTFORDRINGER FRAMOVER – BARNEVERNET

En undersøkelse gjennomført av Regionalt kunnskapssenter for barn og unge (RKBU) – Nord, på oppdrag fra Bufdir, viser at samiske barns urfolksrettigheter ikke er tilstrekkelig kjent innenfor barnevernssystemet. Samtidig er det lite kunnskap om samisk språk og kultur. Dette gjelder innenfor de fleste kommuner.

Samiske barn under barnevernets omsorg registreres ikke ved etnisitet, språk eller kultur. Dette medfører at vi ikke har kunnskap om disse barnas livssituasjon, hvorvidt de får ivaretatt sine rettigheter knyttet til kultur og språk, eller hvordan offentlig omsorg har påvirket deres helse og levekår.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 5.3.2.

1.4.4 Vold og overgrep i samiske samfunn

1.4.4.1 SITUASJONSBEKRIVELSE – VOLD OG OVERGREP I SAMISKE SAMFUNN

Det vises i meldingen til at det høye omfanget av vold i nære relasjoner i samiske områder har kommet tydeligere fram de siste årene. I «Opptappingsplan mot vold og overgrep (2017–2021)» påpekte regjeringen særskilte voldsutfordringer for den samiske befolkningen. Flere av tiltakene i planen er relevante for den samiske befolkningen.

I 2016 og 2017 ble en rekke overgrepssaker avdekket i Tysfjord.

FNs spesialrapportør for urfolks rettigheter har konkludert med at urfolk er spesielt utsatt for vold og overgrep.

I 2018 lanserte Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) en temarapport om vold og overgrep i samiske samfunn, hvor de menneskerettslige aspektene ble belyst.

En studie av Astrid Eriksen fra 2017 viste at samiske personer rapporterer om mer voldsutsatthet enn befolkningen for øvrig.

1.4.4.2 UTFORDRINGER FRAMOVER – VOLD OG OVERGREP I SAMISKE SAMFUNN

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) utarbeidet i 2017 en rapport som særskilt tar opp vold i nære relasjoner i samiske samfunn. Blant annet manglende samisk språk- og kulturkompetanse hos hjelpeapparat og politi blir løftet fram som en utfordring.

Fornorskningstidens assimilering gjør at mange ennå ikke har tillit til myndighetene. Taushet om vold er for mange et tabubelagt område, som gjør det vanskelig å melde fra og kan prege antallet som melder fra om vold. Som oppfølging av NKVTS sin studie har Justis- og beredskapsdepartementet gitt tilskudd til NKVTS til vi-

dere forskning på temaet vold i nære relasjoner i samiske samfunn.

Justis- og beredskapsdepartementet har videre initiert et samarbeid med Sametinget om forebygging av vold i nære relasjoner i samiske samfunn. I 2018 mottok Norske Reindriftsamers landsforbund (NRL) 1,1 mill. kroner i tilskudd til prosjektet «Mot til handling». I 2019 er det avsatt ytterligere 1,2 mill. kroner til forebyggende tiltak i samiske samfunn.

Det er iverksatt et arbeid med å styrke samisk språk knyttet til behandling av saker hvor samiske barn har vært utsatt for vold eller overgrep. Statens barnehus i Tromsø er i den forbindelse gitt et ansvar, og har styrket bemanningen med en samiskspråklig psykolog. I mars 2018 åpnet også en underavdeling av Statens barnehus Tromsø i Kirkenes.

Det har i flere år blitt stilt midler til disposisjon for de politidistriktene hvor det er kommuner innenfor forvaltningsområdet for samisk språk.

Nordland politidistrikt har gjennomført en bred etterforskning av overgrepssakene i Tysfjord i 2016–2017. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har tildelt til sammen 9,9 mill. kroner fram til 2020 til oppfølging av overgrepssakene.

Alle kommuner har etter krisesenterloven en plikt til å sørge for et krisesentertilbud for kvinner, menn og barn som er utsatt for vold, eller trusler om vold, i nære relasjoner. Fylkesmannen i Finnmark avdekket i 2017 flere avvik ved det samiske incest- og krisesenteret i Karasjok. Bufdir arbeider for å styrke og videreutvikle krise- og incestsentertilbudet i Karasjok for å sikre et likeverdig tilbud til den samiske befolkningen.

Kulturdepartementet og Sametinget har sammen tatt initiativ til gjennomføringen av en konferanse om vold i samiske samfunn som etter planen skal finne sted høsten 2019.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 5.4.2.

1.5 Likestilling

1.5.1 LHBTI (lesbiske, homofile, bifile, trans- eller interkjønn)

1.5.1.1 SITUASJONSBEKRIVELSE – LHBTI

Fafo-rapporten «Lesbiske og homofile i Sápmi» fra 2009 viste blant annet at mange lesbiske og homofile med samisk tilhørighet opplever diskriminering og avvisning. Samtidig er mange også stolte av både å være same og lesbisk eller homofil. I kjølvannet av rapporten har det blitt større bevissthet og en mer åpen diskusjon om disse temaene i de samiske miljøene, inkludert i Sametinget. Tausheten om homoseksualitet, det sterke religiøse innslaget, identitet og tilhørighet til flere minoriteter, og utstøting og sosial ekskludering ble framhevet av flere av informantene.

Løvolds mastergradsavhandling fra 2014 peker på læstadianismens sterke posisjon, en særlig sterk heteronormativitet, samt en ikke-konfronterende kultur som mulige årsaker bak tausheten.

I 2016 lanserte regjeringen en egen handlingsplan mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk (2017–2020), med sikte på videreføring og utvikling av tiltak som kan bidra til større åpenhet og inkludering.

1.5.1.2 UTFORDRINGER FRAMOVER – LHBTI

Det pekes i meldingen på at det framover er viktig å få større åpenhet og aksept om ulike seksuelle orienteringer, kjønnsidentiteter og kjønnsuttrykk gjennom holdningsskapende arbeid.

Det er et stort behov for flere arenaer som kan ivareta rettighetene til LHBTI-personer i samiske samfunn. Per i dag finnes det ingen egne organisasjoner som jobber for dette, men hvert år arrangeres Sápmi Pride. Det finnes også to samiske facebooksider som tar opp aktuelle problemstillinger og annonserer arrangementer for deltakelse og synliggjøring av samiske LHBTI-personer – Sápmi Pride og Queering Sápmi.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 6.1.2.

1.5.2 Samer med nedsatt funksjonsevne

Bufo har vært initiativtaker til et større nordisk forskningsprosjekt om levekår for samer med nedsatt funksjonsevne. Funnene viser at disse kan oppleve utfordringer i møte med hjelpeapparatet. Mangel på kulturforståelse og informasjon på samisk ble pekt på som en utfordring. Utfordringene er spesielt store for samiske kvinner med utviklingshemning. Gjennom dette prosjektet er det etablert en møteplass for kunnskapsutvikling og erfaringsutveksling for forskningsmiljøer i Norge, Sverige og Finland.

Regjeringen arbeider med en stortingsmelding om rettighetene til personer med utviklingshemning som skal legges fram våren 2020. Det er etablert en dialog med Sametinget i tilknytning til arbeidet med meldingen.

1.6 Samisk kunst og kultur

1.6.1 Situasjonsbeskrivelse – samisk kunst og kultur

Det vises i meldingen til at det i lengre tid har vært økt etterspørsel etter samisk kunst og kultur, og samiske kunstnere og artister har deltatt i samarbeidsprosjekter internasjonalt. De siste par årene har oppmerksomheten rundt og eksponeringen av samisk kunst også vært økende utenfor Sápmi.

Regjeringen legger til rette for at Sametinget kan føre en selvstendig kulturpolitikk innenfor rammen av overføringene over statsbudsjettet. Sametinget har like-

vel ikke alene ansvaret for utvikling av samisk kunst og kultur. Dette er også et ansvar for den nasjonale kulturpolitikken, for det offentlige på alle forvaltningsnivåer og for aktørene i kulturlivet. I tillegg til bevilgningen som Sametinget får og fordeler videre til samiske kulturformål, gis det statlige tilskudd til flere samiske tiltak på kulturområdet. Videre bidrar staten til bygging av samiske kulturbygg.

Sametingets overordnede mål for sin kultursatsing er et levende og mangfoldig samisk kunst- og kulturliv av god kvalitet som er tilgjengelig for alle. Sametinget tilrettelegger for samiske kunstnere og for styrking av de samiske kulturinstitusjonene, og bidrar til mangfoldige samiske kunst- og kulturaktiviteter. Sametingets arbeid gir gode resultater.

Stortinget har lagt føringer om at samer og nasjonale minoriteter skal prioriteres i Norges arbeid med implementeringen av UNESCOs konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven av 17. oktober 2003.

1.6.1.1 SAMISKE KULTURARENAER

De samiske kulturinstitusjonene, inkludert kulturhus og språksentre, danner infrastrukturen for produksjon, formidling, dokumentasjon, bevaring og visning av samisk kunst, kultur og kulturarv.

Regjeringen, Sametinget og ulike sørsamiske aktører har de senere årene arbeidet for å få på plass et nytt bygg for Saemien Sijte – sørsamisk museum og kultursenter på Snåsa. I forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2019 sluttet Stortinget seg til regjeringens forslag om en startbevilgning i 2019 til bygging av nytt Saemien Sijte.

Beaivváš Sámi Našunálateáhter – Det samiske nasjonalteateret – har i dag ikke lokaler som tilfredsstillers institusjonens behov, eller til å utføre sitt samfunnsoppdrag som nasjonalteater, for samisk og øvrig publikum. Regjeringen og Sametinget er opptatt av å sikre teateret nye lokaler. I juni 2018 besluttet regjeringen å legge samlokalisering av det samiske nasjonalteateret Beaivváš og Samisk videregående skole og reindriftsskole til grunn for videre planlegging av nybygg. I 2019 vil Statsbygg, på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet, gjennomføre en avklaringsfase for det samlokaliserte prosjektet.

Situasjonen for de samiske museene, i lys av museumsreformen, vil bli gjennomgått i museumsmeldingen, som regjeringen tar sikte på å legge fram ved årsskiftet 2020/2021. Det vil være dialog med Sametinget og de samiske museene.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 7.1.1.

1.6.1.2 BÅÅSTEDER – TILBAKEFØRING AV SAMISKE KULTURHISTORISKE GJENSTANDER

Bååstede er et prosjekt for å tilbakeføre over 2000 samiske kulturhistoriske gjenstander til de samiske museene. Den samiske befolkningen skal kunne forvalte og oppleve sin kulturhistorie og ha den tilgjengelig for forskning og formidling.

Den samiske kulturarven har en viktig identitetskapende funksjon i den samiske befolkningen, særlig blant barn og unge.

I tillegg til blant annet konservering av gjenstandene, finansiert av Sametinget og Norsk kulturråd, forutsetter den samlede gjennomføringen av Bååstede-prosjektet en rekke investeringstiltak ved de mottakende samiske museene. Tilbakeføringen tenkes gjennomført etappevis. I 2019 vil de første gjenstandene overføres til noen av de samiske museene.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 7.1.2.

1.6.1.3 ØKE TILGANGEN PÅ SAMISKSPRÅKLIG LITTERATUR

Samisk litteratur har potensial til å nå et større publikum, både i Norge, Norden og internasjonalt. Økt kompetanse, en bredere formidling og oppmerksomhet, samt ordninger som bidrar til at samisk litteratur utgis på norsk og på internasjonale språk, vil bidra til å realisere potensialet.

Litteratur på samisk, både originalmanus og oversatt litteratur, er viktig som kulturtilbud og for utvikling av samiske språk. Sametinget har i hovedsak vært alene om å finansiere samiskspråklig litteratur. Sametinget har i samarbeid med Samisk kunstnerråd og Samisk forfatterforening igangsatt forfatterskaps-prosjektet čális fal som strategi for å rekruttere flere samiskspråklige forfattere.

I forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2019 sluttet Stortinget seg til regjeringens forslag om å øremerke 2 mill. kroner til å etablere en ny ordning i Norsk kulturråd for oversettelse av samisk litteratur til norsk og øke formidlingen av samisk litteratur.

1.6.2 *Utfordringer framover – samisk kunst og kultur*

Kartleggingen «Utredning om samisk kunst og kultur på arenaer i Norge (2018)», utført av Kulturdepartementet, viser at det er stort potensial for økt samarbeid og kompetansedeling mellom samiske og norske kulturaktører og institusjoner. Kartleggingen peker også på forhold som kan bidra til ekskludering av samisk kunst og kultur.

Tilgang på, og formidling av, samisk og samiskspråklig litteratur, både på papir og i digitale versjoner, er for lav.

Regjeringen ønsker å bidra til at samisk kunst og kultur i større grad blir en del av kulturlivet i hele Norge.

Dette forutsetter at kultursektoren har kunnskap om og kompetanse på det samiske kunst- og kulturfeltet. I Meld. St. (2018–2019) Kulturens kraft – Kulturpolitikk for framtida, oppfordrer regjeringen derfor kulturinstitusjonene til å vurdere sitt eget handlingsrom for formidling av samiske uttrykk, samarbeid med samiske aktører og tilhørende behov for kompetanse- og kunnskapsbygging. Regjeringen vil også, i samarbeid med Sametinget, kartlegge behovet for å heve kompetansen på samisk kunst og kultur hos virksomheter og aktører som forvalter nasjonale ordninger.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 7.2.

1.7 Samiske kulturminner

1.7.1 *Situasjonsbeskrivelse – samiske kulturminner*

Samiske kulturminner er spor etter samisk bruk og tilstedeværelse i landskapet. Man finner samiske kulturminner innenfor et stort område av Norge, fra Hedmark til Finnmark. Alle samiske kulturminner fra 1917 og eldre er automatisk fredet etter kulturminneloven.

Kulturminnene utgjør en viktig kilde til viten om samisk levesett, landskapsbruk og tilstedeværelse. De skriftlige kildene er få, noe som forsterker viktigheten av en god forvaltning og ivaretagelse av de samiske kulturminnene. Kulturminnene kan også være viktige komponenter i identitetsbygging, stedsutvikling og verdiskapning.

Der samisk bosetting og bruk er intakt i dag, er mange kulturminner en del av en levende tradisjon.

Riksantikvaren har det overordnede direktoratansvaret for kulturminneforvaltningen, men det regionale ansvaret for forvaltningen av samiske kulturminner er lagt til Sametinget. Som oppfølging av regionreformen har Klima- og miljødepartementet i brev av 1. mars 2019 tatt initiativ til en konsultasjon om myndighetsoverføring til Sametinget, tilsvarende den utvidete myndigheten som overføres til fylkeskommunen fra 1. januar 2020.

Det er registrert i overkant av 900 fredete samiske bygninger.

Det samiske forvaltningsområdet for kulturminner omfatter i hovedsak Finnmark, Troms, Nordland, Trøndelag, i tillegg til deler av Hedmark og Møre og Romsdal.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 8.1.

1.7.2 *Utfordringer framover – samiske kulturminner*

Stortinget fattet i 2017 anmodningsvedtak om at regjeringen skulle legge fram en stortingsmelding om kulturminnepolitikken. Dette skjedde etter at Klima- og miljødepartementet, i budsjettproposisjonen for 2018, hadde lagt fram forslag til nye nasjonale mål på kultur-

minnefeltet. Planen er å legge fram en ny stortingsmelding våren 2020. Se meldingen for nærmere omtale av temaer for stortingsmeldingen.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 8.2.

1.8 Næring i samiske områder

Det vises i meldingen til at næringsliv og sysselsetting er grunnlaget for bosetting i samiske områder. Primærnæringene reindrift, jordbruk og fiske er sentrale elementer i det materielle grunnlaget for samisk kultur. Kombinasjoner av tradisjonelle samiske næringer som jordbruk, duodji (samisk husflid), fiske, reindrift og utmarksnæringer vedlikeholder og produserer samisk kultur. Samtidig er samene en del av det øvrige nærings- og arbeidslivet. En aktiv nærings- og sysselsettingspolitikk er sammen med en offensiv distriktpolitikk grunnlaget for bosetting i samiske områder. Regjeringen vil føre en framtidsrettet næringspolitikk, som legger til rette for verdiskapning og vekst i privat sektor, lønnsomme arbeidsplasser og omstilling av næringslivet. I Granavolden-erklæringen slår regjeringen fast at den vil utvikle samisk næringsliv, herunder reiseliv, knyttet til samisk kultur og de tradisjonelle samiske næringene.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 9.

1.8.1 Reindrift

1.8.1.1 SITUASJONSBEKRIVELSE – REINDRIFT

1.8.1.1.1 Om reindriften

Reindrift er en liten næring i nasjonal målestokk, men i samisk og lokal sammenheng har den stor betydning for økonomi, sysselsetting og kultur.

Den naturlige forflyttingen danner også grunnlaget for reindriftskulturen med en delvis nomadisk driftsform. Dette er den primære driftsformen i alle de samiske reinbeiteområdene i Norge.

Den positive utviklingen på markedssiden har bidratt til økt optimisme i reindriftnæringen.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 9.1.1.1.

1.8.1.1.2 Regjeringens reindriftpolitikk

I Granavolden-erklæringen slår regjeringen fast at den samiske reindriften er en viktig kulturbærer for det samiske folk. Regjeringen vil, i samarbeid med reindriftnæringen, legge til rette for en økologisk bærekraftig reindriftnæring.

Ved behandling av Meld. St. 32 (2016–2017) «Reindrift. Lang tradisjon – unike muligheter» gav Stortinget i all hovedsak sin tilslutning til de tiltakene regjeringen foreslo, jf. Innst. 377 S (2016–2017). Regjeringen arbeider nå med å følge opp Stortingets behandling av

reindriftsmeldingen og fremmet våren 2019 en lovproposisjon om endringer i reindriftsloven.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 9.1.1.2.

1.8.1.2 UTFORDRINGER FRAMOVER – REINDRIFT

1.8.1.2.1 Reindriften beitearealer

Reindriften er en arealavhengig næring hvor flokken flytter seg mellom årstidsbeiter. Fordi næringen utøves over store arealer, kan det oppstå interessemotsetninger mellom reindrift og andre brukere av arealene, for eksempel ved utbygging og annen næringsutøvelse. I enkelte reindriftsområder er det også konkurranse om areal mellom ulike reindriftsaktører.

Den samiske reindriften har sitt rettsgrunnlag i alders tids bruk og er regulert gjennom reindriftsloven av 15. juni 2007. Reindriften vern mot annen bruk av deres beiteområder er i utgangspunktet sterkt ved at reindriftsretten har et ekspropriasjonsrettslig vern, jf. reindriftsloven § 4 og Grunnloven § 105.

Plan- og bygningsloven er den sentrale loven om arealforvaltning innenfor reinbeiteområdene og det sentrale virkemiddelet for en bedre sikring av arealene.

Regjeringen vil tilrettelegge for at Fylkesmannen blir en sentral aktør i å bygge kompetanse om reindrift og reindriftsrettigheter hos fylkeskommuner og kommuner, slik at disse ivaretar sitt ansvar for reindriften.

For å redusere antall arealkonflikter ser regjeringen behov for å øke kunnskapen om reindrift og reindriftsrett i kommuner og fylkeskommuner. Reindriftdistriktene og myndighetene må også øke sin kunnskap om plan- og bygningsloven. Regjeringen vil derfor prioritere utarbeidelsen av nytt veilednings- og informasjonsmateriell og sette reindrift og planlegging på dagsordenen under samlinger i regi av statlige og regionale myndigheter. Fylkeskommunen bør vurdere behovet for regionale planer som avklarer reindriften arealbruk. Landbruksdirektoratet og fylkesmennene vil fortsatt jobbe aktivt for å bygge kompetanse hos reinbeitedistriktene om plan- og bygningsloven.

For å synliggjøre reindriften tilstedeværelse og arealbruk overfor offentlige myndigheter, og gjennom det særlige hensyn som må tas overfor næringen, skal det enkelte reinbeitedistrikt ifølge reindriftsloven § 62 utarbeide distriktsplaner som skal sendes til arealplanmyndighetene. Regjeringen vil tilrettelegge for økt veiledning fra reindriftsmyndighetene og økonomiske virkemidler over reindriftsavtalen.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 9.1.2.1.

1.8.1.2.2 Konsekvenser av rovvilt for reindriften

Siden reinen beiter i utmark gjennom hele året, er reindriftnæringen spesielt utsatt for ulike tapsårsaker, inklusiv rovviltskader.

Norsk rovviltforvaltning skjer innenfor rammene av Bernkonvensjonen, naturmangfoldloven, rovviltforlikene av 2004 og 2011 og Stortingets flertallsvedtak om ulv i 2016. I rovviltforliket går det fram en todelt målsetting om å ivareta både rovvilt og beitenæring. Tydelig soneforvaltning, der ulike områder prioriteres til henholdsvis rovvilt og beitenæring, er et sentralt prinsipp i den todelte målsettingen.

Dokumentasjon av tap av beitedyr er en utfordring.

Det er stort sprik mellom antall rein det er søkt om erstatning for og det som faktisk er erstattet.

Klima- og miljødepartementet har over flere år arbeidet med sikte på endring av erstatningsordningen for tap av tamrein til rovvilt, men høsten 2017 ble arbeidet foreløpig stilt i bero blant annet fordi Sametinget og Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) skulle involveres mer aktivt i kunnskapsinnhenting. I den videre oppfølgingen av dette har Miljødirektoratet i samarbeid med Sametinget og NRL satt i gang et arbeid for å se på mulighetene for ytterligere å implementere erfaringsbasert kunnskap fra reindriftsnæringen inn i kunnskapsgrunnlaget.

Da Stortinget behandlet reindriftsmeldingen, ba flertallet om at det gjøres en ny gjennomgang av rovdyr- og beiteprioriterte områder. Videre vedtok et samlet storting i rovviltforliket av 2011 at den regionale rovviltforvaltningen skal evalueres innen en femårsperiode. Dette arbeidet er fulgt opp med eksterne evalueringer fra NINA og NIBIO i 2016, og Klima- og miljødepartementet arbeider med videre oppfølging av dette.

Ved behandling av reindriftsmeldingen sa stortingsflertallet videre at tilfeller av tap til rovdyr må begrenses og erstattes fullt ut når det forekommer. Med dette som utgangspunkt ba flertallet regjeringen om raskt å bidra til at rovdyr- og rovfuglproblemene reduseres i et samspill mellom myndigheter og næringen. Dette følges opp av rovviltforvaltningen.

1.8.1.2.3 *Reindrift over landegrensene*

Reindriftssamenes tradisjonelle flyttinger mellom årstidsbeitene, også på tvers av landegrensene, har foregått i flere hundre år. Samarbeid over landegrensene er derfor viktig.

Siden 2005 har det ikke foreligget noen konvensjon om grenseoverskridende reindrift mellom Norge og Sverige. Mangel på en konvensjon er problematisk for den norske reindriften, som i stor utstrekning er ute-stengt fra vinterbeiter i Sverige. I 2009 ble det forhandlet fram en ny konvensjon, som ble underskrevet av de ansvarlige ministrene fra både Norge og Sverige. Siden den gang har det pågått prosesser for ratifisering av konvensjonen. En samisk arbeidsgruppe nedsatt av den svenske og norske landbruksministeren kom i 2014 med forslag til justeringer av 2009-forslaget. Etter at den samiske arbeidsgruppen la fram sitt forslag, ble det avholdt en

rekke møter mellom landene med sikte på å komme fram til en løsning, uten at dette har ført fram. Sommeren 2017 meddelte Sverige at de ikke ville ratifisere den framforhandlede konvensjonen, men ønsket å gjenoppta forhandlingene. Dette ble avvist fra norsk side. Så langt har regjeringen søkt å bøte på mangelen på konvensjon med økonomiske midler til føring og andre tiltak. Hvilket handlingsrom norske myndigheter har, er under vurdering.

Ny reingjerdekonvensjon mellom Norge og Finland ble iverksatt fra 1. januar 2017. Utgangspunktet for konvensjonen er at grensen mellom Norge og Finland er stengt for grensekryssende reindrift. Konvensjonens formål er å regulere ansvarsfordeling når det gjelder oppføring og vedlikehold av gjerder og andre tiltak for å hindre at rein kommer over grensen mellom de to rike- ne, samt regulere oppfølgingen når rein likevel krysser grensen.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 9.1.2.3.

1.8.1.2.4 *Klimaendringers konsekvenser for reindriften*

En rapport om kunnskap om konsekvenser av klimaendringer i Norge fra CICERO og Vestlandsforskning i 2018 viser at samer i Norge som er involvert i tradisjonelle naturressursbaserte næringsaktiviteter, opplever at klimaendringene endrer grunnlaget for deres virksomhet. Det er dokumentert at klimaendringene vil ha store konsekvenser for reindriften, men hvordan klimaendringer virker på andre former for tradisjonelle samiske næringsaktiviteter er ikke godt dokumentert.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 9.1.2.4.

1.8.1.2.5 *Skrantesyke*

Skrantesyke er en dødelig sykdom som rammer hjortedyr, uten kur eller vaksine.

Skrantesyke er en potensiell trussel mot reindriften. I mars 2016 ble skrantesyke påvist for første gang i Europa, hos norsk villrein i Nordfjella. Det er per i dag ikke påvist smitte på tamrein i Norge, men det er fare for smitte fra villrein til tamrein. Regjeringen har som mål å bekjempe skrantesyke, og en rekke tiltak er innført. Disse tiltakene har også konsekvenser for reindriften.

For å redusere de negative konsekvensene av tiltak mot skrantesyke er regjeringen og Norske Reindriftsamers Landsforening (NRL) enige om å bruke av forskningsmidlene over Reindriftens utviklingsfond til utvikling av et overgangsfør. Det er også enighet om å øke tilskuddene til de distriktene som er utestengt fra sine vinterbeiter i Sverige, og som har størst utgifter knyttet til smittereduserende tiltak mot skrantesyke.

1.8.2 Fiske i samiske områder

1.8.2.1 SITUASJONSBESKRIVELSE – FISKE I SAMISKE OMRÅDER

De siste årene har bestandssituasjonen for viktige bestander for fiskeriene i Nord-Norge vært svært god, men for flere av nøkkelbestandene, for eksempel torsk, er den lavere nå enn tidligere. Siden 2011 har det hvert år blitt satt av 3 000 tonn torsk til en kystfiskekvote i åpen gruppe. Interessen for avsetningen har vært stigende, og i 2018 ble det fisket 6 090 tonn. Gjennomsnittlig fangst på avsetningen til kystfiskekvoten i perioden 2011–2018 har vært 1 370 tonn. Etter Nærings- og fiskeridepartementets vurdering er det imidlertid et overfiske innenfor gruppen i dag som må reduseres.

1.8.2.2 UTFORDRINGER FRAMOVER – FISKE I SAMISKE OMRÅDER

Klimaendringer og havforurensning vil kunne skape utfordringer for fisket i samiske områder.

Forskere på Norsk institutt for naturforskning (NINA) har vist at klimaendringene vil kunne påvirke laksens utvandring og evne til å overleve. Endringer i fiskens atferd og vandring vil påvirke kystfisket, og en mulig konsekvens er at man må foreta fiske av laks lenger utpå åpent hav.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 9.2.2.

1.8.3 Jordbruk og husdyrhold i samiske områder

1.8.3.1 SITUASJONSBESKRIVELSE – JORDBRUK OG HUSDYRHOLD I SAMISKE OMRÅDER

Et av hovedmålene for regjeringens landbrukspolitikk er å legge til rette for landbruk over hele landet. Regjeringen har ingen særskilt landbrukspolitikk for samiske områder, men samisk landbruk omfattes av regjeringens tiltak for et aktivt landbruk i distriktene. I tillegg til ordningene med geografisk varierte tilskuddssatser kommer andre tilskudd hvor satsene i gjennomsnitt er større for gårdsbruk med lavere driftsomfang enn for bruk med større samlet produksjonsvolum.

Ved de siste jordbruksoppgjørene har regjeringen styrket tilskuddene rettet mot distriktslandbruket.

Det gis vesentlig mer støtte per ku til bruk i melkeproduksjon i Finnmark, Troms og Nordland enn i de ulike delene av Sør-Norge.

Det viktigste grunnlaget for utvikling av norsk jordbruk er at det er tilstrekkelig lønnsomhet for produksjonen. Jordbruksavtalen partene inngikk etter forhandlingene i 2018, ga grunnlag for en inntektsutvikling i jordbruket på 3,5 pst. fra 2018 til 2019. Den økonomiske rammen for jordbruksavtalen ble økt med 1,1 mrd. kroner, hvorav 770 mill. kroner over statsbudsjettet.

I perioden 2010–2018 har det vært en nedgang i antall jordbruksforetak i alle landsdeler. Den prosentvise

endringen har vært størst i Nord-Norge. Produksjonen av kumelk har blitt mest redusert på Østlandet i perioden 2014–2018, men den har også blitt redusert i Agder/Telemark, Vestlandet og Nord-Norge. Produksjonen av sau- og storfekjøtt har økt i alle landsdeler i denne perioden, også i Nord-Norge.

Over jordbruksavtalen og Landbrukets utviklingsfond (LUF) har regjeringen avsatt midler til flere tilskuddsordninger som skal stimulere til landbruksbasert næringsutvikling. Dette er ordninger som også jordbruksforetak i samiske områder kan søke på.

Videre skal utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskapning bidra til å skape flere vekstkraftige bedrifter.

I perioden 2012–2014 bevilget regjeringen 9 mill. kroner over jordbruksavtalen til arktisk landbruk. I jordbruksoppgjørene i 2017 og 2018 ble det avsatt nye midler til satsingen på arktisk landbruk. For 2019 er det avsatt 2 mill. kroner til de tre nordligste fylkene.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 9.3.1.

1.8.3.2 UTFORDRINGER FRAMOVER – JORDBRUK OG HUSDYRHOLD I SAMISKE OMRÅDER

1.8.3.2.1 *Konsekvenser av rovvilt for husdyrhold i samiske områder*

Forskning og kunnskap om kongeørn de senere år har vist at både husdyr og tamrein er utsatt for angrep av kongeørn. Norsk institutt for naturforskning (NINA) har startet opp et nytt kongeørnprosjekt rettet mot skade på sau på Fosen i Trøndelag. I Troms er det så langt ikke igangsatt tilsvarende forskningsprosjekter, men lokale husdyreiere og samiske reindriftsutøvere hevder at kongeørn er en viktig faktor for å forklare tapet av beitedyr også i dette området.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 9.3.2.1.

1.8.3.2.2 *Konsekvenser av klimaendringer for husdyrhold i samiske områder*

I rapporten «Landbruk og klimaendringer» fra 2016 er beregnet klimautvikling i Norge fram til 2100 omtalt. Det forventes en høyere temperaturøkning i Finnmark enn i resten av landet.

Også prosentvis økning i nedbør forventes å bli større i Finnmark enn i landet som gjennomsnitt.

1.8.4 Kulturelle og kreative næringer og samisk reiseliv

1.8.4.1 SITUASJONSBESKRIVELSE – KULTURELLE OG KREATIVE NÆRINGER OG SAMISK REISELIV

Samiske kulturelle og kreative næringer er ofte forankret i samisk kultur og i de samiske lokalsamfunnene. For næringsutøvere som driver innenfor samiske kultur-

næringer, er etableringen ofte drevet av idealisme og knyttet til personlige kunstneriske mål og et ønske om å styrke samisk kultur og identitet gjennom kunsten. Næringen er dominert av enkeltmannsforetak og deltidsdrift.

Sametinget har i sin handlingsplan for kreative næringer (2017–2019) framhevet kompetanseheving, nettverk og samarbeid som et av sine viktigste satsingsområder.

Sametinget arbeider målrettet med samisk reiseliv. Som et ledd i arbeidet deltar Sametinget i det 3-årige reiselivsprosjektet «Johtit – Samisk reiseliv» (det nordsamiske ordet johtit betyr på tur eller flytting) sammen med Nordnorsk Reiseliv, de tre nordligste fylkeskommunene og samiske reiselivsbedrifter.

Sametinget forvalter en egen tilskuddsordning hvor formålet er å stimulere til utvikling og investering i reiselivssammenheng. I 2019 har Sametinget satt av 1 mill. kroner til fordeling.

Kulturturisme kan bidra til å styrke lokal samfunnsbygging, handelsstand og stedsidentitet, og er en viktig del av arbeidet med å øke reiselivsnæringens produkttilbud utenom høysesong. For å bidra til utvikling på dette området legger regjeringen fram en strategi for kultur og reiseliv i 2019. Strategien utarbeides av Kulturdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet, basert på innspill fra blant annet reiselivsnæringen, kulturaktører, Sametinget og regjeringens samarbeidsråd for kultur og reiseliv.

1.8.4.2 UTFORDRINGER FRAMOVER – KULTURELLE OG KREATIVE NÆRINGER OG SAMISK REISELIV

Sentrale utfordringer innenfor samisk reiselivsnæring er deltidsdrift og store sesongvariasjoner i etterspørselen. For mange aktører kan store avstander begrense mulighetene til å utvide kundegrunnlaget ut over lokalmarkedet, og tilgangen på nye markeder kan avhenge av kvaliteten på samferdselstilbudet og tilgang til flyplass eller havn.

Samisk reiseliv opplever, i likhet med andre deler av reiselivsnæringen, utfordringer knyttet til bærekraft, både sosialt, kulturelt, økonomisk og miljømessig. Bruk av samisk kultur i reiselivsprodukter må skje på en respektfull måte, også for å bevare det autentiske aspektet som gjør samisk reiseliv så unikt og ettertraktet.

Sametinget og Tromsø kommune etablerte i februar 2019 et samarbeid som skal sikre at samisk kultur blir forvaltet på en respektfull måte i reiselivssammenheng. Sametinget er også en av flere aktører som ser behov for å fastsette etiske retningslinjer og innføre kvalitetsystemer for å sikre en troverdig formidling av samisk kultur og kulturuttrykk i reiselivssammenheng.

1.9 Land- og ressursrettigheter

1.9.1 Situasjonsbeskrivelse

Det vises i meldingen til at samisk kultur har en tett kobling til bruk av land og vann og at samers land- og ressursrettigheter er vernet gjennom flere internasjonale bestemmelser.

1.9.1.1 FNs KONVENSJON OM SIVILE OG POLITISKE RETTIGHETER ARTIKKEL 27

FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 27 gjelder i dag som norsk lov og gir urfolk et vern mot inngrep i deres kulturutøvelse, religion og språk.

1.9.1.2 ILO-KONVENSJON NR. 169 ARTIKKEL 14 OG 15

Norge ratifiserte ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater i 1990. Konvensjonen inneholder et eget kapittel om rettigheter til land og naturressurser for urfolk.

1.9.1.3 FINNMARKSLOVEN OG FINNMARKSKOMMISJONEN

Finnmarksloven vedtatt 17. juni 2005 etablerte en ny forvaltningsordning for grunnen i Finnmark, og er et ledd i prosessen fram mot en endelig avklaring av rettighetsforholdene i fylket.

Finnmarkskommisjonen ble oppnevnt 14. mars 2008 for å kartlegge eksisterende rettigheter som folk i Finnmark gjennom langvarig bruk har opparbeidet til Finnmarkseiendommens grunn.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt.10.1.3.

1.9.2 Oppfølging av NOU 2007:13 Den nye sameretten

Det gjenoppnevnte samerettsutvalget (samerettsutvalget 2) avga sin utredning NOU 2007:13 Den nye sameretten, i desember 2007. Utvalget foreslår en rekke tiltak, blant annet å lovfeste plikten til å konsultere samiske interesser, å opprette en kommisjon som skal kartlegge eksisterende eier- og bruksrettigheter i de samiske områdene fra Troms fylke og sørover, å opprette en ny forvaltningsordning for statens grunn i Nordland og Troms og en rekke andre lovendringer, blant annet endringer i mineralloven.

Som en del av oppfølgingen av samerettsutvalgets innstilling fremmet regjeringen 14. september 2018 Prop. 116 L (2017–2018) Endringer i sameloven mv. (konsultasjoner).

Stortinget vedtok 9. mai 2019 å sende proposisjonen tilbake til regjeringen, og ba samtidig regjeringen om å sende lovforslaget ut på alminnelig høring før saken fremmes for Stortinget på nytt. Stortinget understreket at det er viktig at utkast til veileder for kommuner og fylkeskommuner er klart på samme tid, og høres

samtidig som lovforslaget. Departementet tar derfor sikte på å sende de to dokumentene på høring samtidig høsten 2019.

Stortinget har i anmodningsvedtak nr. 837 av 8. juni 2017 bedt regjeringen

«utrede å gi fjelloven samme anvendelse i Nordland og Troms som sør for Nordland grense. Utredningen skal legge til grunn at Statskog fortsatt skal beholde ansvaret for skogressursene. Utredningen skal videre legge til grunn at gjeldende finnmarkslov videreføres innenfor dagens fylkesgrense for Finnmark, men ikke utvides til nye geografiske områder».

Regjeringen arbeider nå med å følge opp anmodningsvedtaket fra Stortinget, og vil informere Stortinget på egnet måte. Dersom det skal fremmes forslag som kan påvirke samiske interesser direkte, vil det bli konsultert med Sametinget og andre berørte parter i overensstemmelse med konsultasjonsavtalen.

Et utvalg ledet av professor Ernst Nordtveit leverte i desember 2018 en rapport med evaluering av mineralloven. Evalueringsmandatet viser blant annet til behovet for god kunnskap om hvordan minerallovens bestemmelse om ivaretagelse av samiske rettigheter har fungert og fungerer. Sametinget har vært forelagt mandatet og har gitt innspill til departementet. Regjeringen har ikke tatt stilling til hvordan evalueringen skal følges opp.

Til dette punktet har Sametinget merknader, se meldingens pkt. 5.1.2.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Masud Gharakhani, Kjell-Idar Juvik, Stein Erik Lauvås og Siri Gåsemyr Staalesen, fra Høyre, Norunn Tveiten Benestad, Mari Holm Lønseth, Olemic Thommessen og Ove Trellevik, fra Fremskrittspartiet, Jon Engen-Helgheim og Kari Kjønås Kjos, fra Senterpartiet, Kari Anne Bøkestad Andreassen og Marte Løvik, fra Sosialistisk Venstreparti, lederen Karin Andersen, og fra Kristelig Folkeparti, Torhild Bransdal, viser til at staten Norge er etablert på territoriet til to folk, nordmenn og samer. Begge folkene har samme rett og krav på å kunne utvikle sin kultur og sitt språk. I Grunnloven § 108 heter det:

«Det påligger statens myndighet å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppen kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.»

Komiteen viser til at hvert fagdepartement har ansvaret for å følge opp statlig politikk overfor samene innenfor sin sektor. Kommunal- og moderniseringsde-

partementet har ansvaret for å samordne statlig politikk som berører samene i Norge.

Komiteen viser til at det ble avholdt høring i saken 5. november 2019.

2.1 Meldingen til Stortinget og statsbudsjettet

Komiteen viser til at det våren 2018 ble enighet mellom regjeringen og Sametinget om å samle de fleste av bevilgningene til Sametinget under ett budsjettkapittel i statsbudsjettet. Som en del av enigheten har regjeringen også etablert en ordning hvor det hvert år fra 2019 legges frem en fremoverskuende melding til Stortinget om samepolitikken. Meldingen skal omtale utviklingstrekk for samisk språk, kultur og samfunnsliv. I tillegg skal tjenestetilbudet til samiske innbyggere, regjeringens mål i samepolitikken og de viktigste utfordringene fremover redegjøres for. Den nye ordningen erstatter ordningen med årlige stortingsmeldinger om Sametingets virksomhet. Komiteens innstilling bygger på den første fremoverskuende meldingen, samt Sametingets årsmelding for 2018.

Komiteen viser til at Sametinget er fornøyd med den nye ordningen og mener den gir et godt overblikk over situasjonen. Samtidig mener Sametinget at meldingen bør legges frem på våren og behandles i vårsesjonen på Stortinget – dette for at den skal kunne danne grunnlaget for Sametingets budsjettprosess på høsten.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti støtter Sametingets syn og viser til eget forslag i Innst. 16 S (2016–2017) om at det burde legges fram en sak parallelt med og med samme forpliktelser tilsvarende det som gjøres i kommuneproposisjonen.

Komiteen registrerer imidlertid at Sametinget mener at dialogen mellom regjering og Sametinget under utarbeidelse av meldingen ikke har vært god nok. I høringsinnspillet står det:

«Proessen har imidlertid vist at regjeringen ikke har tolket enigheten mellom Sametinget og regjeringen slik Sametinget har tolket den».

Komiteen merker seg at Sametingsrådet opplevde samarbeidsprosessen som komplisert og uavklart. Sametingsrådet fremholder at Sametingets selvstendige politikk ikke kommer til uttrykk, og at Sametinget ikke deler regjeringens vurderinger av hva som trekkes frem som sentrale deler i meldingen.

Komiteen viser til at de årlige budsjetttrammene til samiske formål vurderes og fastsettes i de ordinære budsjettprosessene. I 2019 er det i Stortingets bevilgningsvedtak satt av om lag 1 mrd. kroner til samiske formål, hvorav 504 mill. kroner til Sametinget. Komiteen viser til at regjeringen mener at den nye ordningen gir Sametinget større handlingsrom til selv å prioritere

mellom ulike tiltak. Komiteen viser til at Sametinget bemerket i høringen at all økning i rammeoverføringen er øremerket, og at intensjonene om større mulighet for Sametinget til selv å prioritere dermed ikke er oppfylt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, har merket seg at det under høringen med Sametinget for statsbudsjettet 2020 framkom sterk kritikk av måten regjeringen har innrettet pris- og lønnsvekst for Sametinget, og viste til at prisveksten i statsbudsjettet er anslått til 3 pst. mens prisveksten for Sametingets budsjett er lagt til 0,3 pst. Videre viste Sametingets representanter til at det siden 2013 har vært en systematisk utvikling som fører til at samiske samfunn ikke får ta del i den samme utviklingen som norske samfunn, grunnet lavere økonomiske forutsetninger.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i kommende budsjett legge samme anslag for pris- og lønnsvekst til grunn for Sametinget som for den øvrige forvaltningen.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at økningen i rammeoverføringen i 2020 er begrunnet med Hjertespråket, men ikke øremerket. Sametinget har dermed mulighet til å prioritere tiltak selv innenfor egen ramme.

Disse medlemmer viser videre til at Sametingets budsjett består av om lag 1/3 drift og 2/3 tilskuddsposter. Driftsbudsjettet øker i tråd med prisvekst korrigert for avbyråkratisering- og effektiviseringsreformen på 0,5 pst. Tilskuddsposter er videreført på samme nominelle nivå som i 2019. Disse medlemmer understreker at Sametingets budsjett er behandlet på samme måte som andre deler av statsbudsjettet.

Disse medlemmer viser endelig til at Stortinget etter forslag fra regjeringen siden 2013 har økt bevilgningene til Sametinget med over 100 mill. kroner, til 513 mill. kroner i 2020. Bevilgningen for 2020 vil gi Sametinget gode rammer for sitt arbeid neste år. Det ble foreslått en økning på 13 mill. kroner til oppfølging av Hjertespråket. I tillegg til dette økes bevilgningene til andre samiske formål med 80 mill. kroner, som museumsbygg for Saemien Sijte, utvikling av samiske læremidler, ny reindriftsavtale og et Alternativ til vold-kontor med samisk kompetanse. Totalt foreslo regjeringen en bevilgning til samiske formål på over 1,1 mrd. kroner, noe som vil gi gode betingelser for samepolitiske tiltak fremover.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til sitt alternative forslag til statsbudsjett for 2020, der det er satt av 60 mill. kroner mer til Sametinget enn i regjeringens forslag. I tillegg vises det til at

Arbeiderpartiet har satt av 4 mill. kroner til Bååstede-prosjektet i kulturbudsjettet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative statsbudsjett for 2020, hvor det er foreslått en styrking på 10 mill. kroner ut over regjeringens forslag til samiske formål, hvorav 3,5 mill. kroner er begrunnet med samisk kulturminneforvaltning. I tillegg er det prioritert 1 mill. kroner til samisk dagspresse.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til den nye budsjettordningen for Sametinget og Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett for 2020, der det er prioritert 20,5 mill. kroner til Sametinget ut over regjeringens forslag. En slik økning vil sette Sametinget selv i stand til å ytterligere å styrke sine prioriteringer innenfor eget ansvarsområde og bidra til at tilbudet til den samiske befolkningen styrkes. I tillegg er det satt av 5 mill. kroner til Bååstede under ramme 2, kulturbudsjettet.

2.2 Samiske tall

Komiteen merker seg en økning i Sametingets valgmanntall til 16 958 personer i 2017.

2.3 Samiske språk og opplæring

Komiteen merker seg at det er enighet om at språkbevaring er et viktig satsingsområde. Alle de samiske språkene står på UNESCOs liste over truede språk. I 2016 overrakte Samisk språkutvalg NOU 2016:18 Hjertespråket til Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Sametinget. Her foreslås en rekke tiltak for å styrke samisk språk. Sørsamisk har svært få språkbrukere og krever derfor særlig oppmerksomhet. Komiteen viser til at Stortinget derfor har bedt regjeringen ha en særlig oppmerksomhet rettet mot sørsamisk språk og sammenhengen mellom språk, kultur og næring i oppfølgingen av Hjertespråket.

Komiteen viser til at det i meldingen pekes på at den største utfordringen for samisk høyere utdanning er å rekruttere tilstrekkelig med studenter med kompetanse i samisk språk. Fagmiljøene i alle de samiske språkene, spesielt lule- og sørsamisk, er små og sårbare. Det er særlig behov for å styrke rekrutteringen til samisk barnehagelærer- og lærerutdanning.

Komiteen viser til at alle læreplaner i skolen skal fornyes i 2020. Læremiddelutviklingen blir særlig kostnadskreven for samiske læremidler grunnet få elever, da det ikke er kommersielt lønnsomt for læremiddelprodusenter å utvikle læremidler. Komiteen viser til at det ifølge Utdanningsdirektoratet var 833 elever i grunnskolen som fikk all undervisning på samisk i 2018/2019, mens 205 elever i videregående hadde samisk som førstespråk.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til Riksrevisjonens undersøkelse av samiske elevers rett til opplæring i og på samisk fremlagt 26. november 2019. Hovedfunnene i rapporten viser at tilbudet om opplæring ikke er godt nok kjent utenfor samiske kjerneområder og at det er svakheter i tilbudet om opplæring i og på samisk. Funnene viser følgende:

- Mangel på samiske læremidler svekker opplærings-tilbudet.
- Svakheter i organisering og gjennomføring av fjernundervisning fører til store ulikheter i tilbudet.
- Knapphet på samiske lærere er et vedvarende problem.

Videre viser flertallet til Riksrevisjonens anbefalinger til Kunnskapsdepartementet som fremkommer i rapporten:

- vurdere tiltak for å bidra til at informasjon om retten til samisk opplæring blir lettere tilgjengelig for samiske elever og foreldre
- i samarbeid med Fylkesmannen i Troms og Finnmark og Fylkesmannen i Nordland bidra til at fjernundervisningstilbudet blir et godt alternativ til klasseromsundervisning
- følge opp at iverksatte tiltak fører til flere lærerstudenter
- i samarbeid med Sametinget vurdere virkemidler som kan bidra til å utvikle nødvendige læremidler
- vurdere hvordan virkemidlene kan innrettes bedre for å understøtte skoleeierens arbeid med å sikre et godt og likeverdig tilbud

Flertallet viser til Riksrevisjonens undersøkelse, Dokument 3:5 (2019–2020) om samiske elevers rett til opplæring i og på samisk, som viser at det er betydelige mangler i opplæringen i og på samisk både når det gjelder læremidler, antall lærere og fjernundervisning. Språkopplæring i samisk handler om grunnleggende menneskerettigheter, som retten til sitt språk, sin kultur og sin livsstil. Kunnskapsministeren må ta situasjonen på alvor og sikre opplæring og lærebøker på samisk. Det er også regjeringens ansvar å legge til rette for ordninger som oppmuntrer flere samiskspråklige til å ta lærerutdanning.

Flertallet forventer at regjeringen følger opp Riksrevisjonens anbefalinger snarest mulig.

Flertallet viser til at det er nedsatt en sannhetskommisjon som skal granske urett overfor samer og kvener/norskfinner. Granskningens formål er å legge grunnlag for anerkjennelse av samers og kvener/norskfinners erfaringer i møte med norske myndigheters politikk, og de konsekvensene disse erfaringene har hatt for dem som grupper og individer. Arbeidet skal resultere

i forslag til tiltak for forsoning. Rapporten skal leveres Stortinget i september 2022.

Flertallet viser til at det i Prop. 96 S (2016–2017) Endringer i kommunestrukturen fremgår at

«Regjeringen er opptatt av å ta vare på samisk språk, og har i arbeidet med kommunereformen lagt til grunn at samiske språkbrukere ikke skal komme dårligere ut som følge av endringer i kommuneinndelingene.»

Rettighetene for innbyggerne i Tysfjord kommune etter at kommunen opphører 1. januar 2020 fremstår imidlertid som svært uavklart. Vestsiden av kommunen blir innlemmet i Nye Hamarøy kommune, som blir del av forvaltningsområdet for samiske språk fra 1. januar 2020. Østsiden blir del av Nye Narvik kommune, som ikke blir del av forvaltningsområdet for samiske språk fra 1. januar 2020. Flertallet mener dette bryter med regjeringens lovnader om at samiske språkbrukere ikke skal få svekkede rettigheter som følge av kommunereformen, og forutsetter at regjeringen følger opp egne lovnader.

2.4 Kultur og kulturminner

Komiteen registrerer at Saemien Sijte er gitt oppstartbevilgning i budsjettet for 2019. Bååstede er et prosjekt for tilbakeføring av over 2 000 samiske kulturhistoriske gjenstander til de samiske museene.

Komiteen merker seg Sametingets merknad om at dagens økonomiske rammer, etter deres oppfatning, gjør det vanskelig å realisere tilbakeføringsprosjektet, og at Sametinget mener det vil kreve ekstraordinære bevilgninger.

Komiteen merker seg Sametingets understreking av at Sametinget per i dag ikke har de nødvendige budsjetttrammene for å gjennomføre en forsvarlig kulturminneforvaltning. Ifølge Sametinget er de største utfordringene fremover den store geografiske spredningen av samiske kulturminner, økningen i antall fredede bygninger og manglende kartfesting av samiske arkeologiske kulturminner.

2.5 Reindrift

Komiteen viser til at den samiske reindriften er viktig for utvikling av samisk kultur. Komiteen merker seg at Sametinget mener at arealpress og rovdyrtap er de største utfordringene for næringa. Tap er vanskelig å dokumentere, og det er store sprik mellom antall rein det er søkt erstatning for, og de som faktisk er erstattet.

Komiteen viser til at ved behandling av reindriftsmeldinga sa stortingsflertallet at tap til rovdyr må begrenses og erstattes fullt ut når det forekommer. Med dette utgangspunktet ba flertallet om at rovdyr- og rovfuglproblemene reduseres i et samspill mellom myndigheter og næringen. I tillegg er skrantesyke en po-

tensiell trussel mot næringen, og tiltak er iverksatt for å redusere smittefaren.

Komiteen viser til at det siden 2005 ikke har foreligget noen avtale om grenseoverskridende reindrift mellom Norge og Sverige. Dette er problematisk for reindriften i og med at de blir utestengt fra vinterbeite i Sverige. Så langt har regjeringen søkt å bøte på dette med økonomiske midler til føring, men komiteen mener arbeidet med å få på plass en konvensjon må prioriteres.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til forslag fra Senterpartiet, Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti i Innst. 194 L (2018–2019), Representantforslag 193 L (2017–2018):

«Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig revidering av reindriftsloven og legge den frem for Stortinget til behandling.»

I konsultasjon med næringskomiteen på Stortinget uttrykte Sametinget i mai 2018 tydelig at man ønsker en gjennomgang av hele reindriftsloven. Flertallet mener dette bør gjennomføres.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at det er viktig å ha flere enheter som er tilknyttet reindriften, og at små reineiere er viktige kulturbærere som må tas vare på. Dette medlem viser til Representantforslag 193 L (2017–2018) om å endre reindriftsloven slik at påbud om reduksjon i reintall ikke skal ramme de minste enhetene.

Dette medlem viser til at under konsultasjonene med Sametinget om loven var Sametinget enig i nødvendigheten av et bunnfradrag, men ønsket et mer differensiert bunnfradrag enn 200. Sametinget mente at dette bunnfradraget i visse tilfeller kunne være for lavt. Etter at konsultasjonene var avsluttet, utarbeidet departementet et nytt utkast til regel om reduksjon av reintallet, og her var bunnfradrag utelatt, og det var ikke tatt med en skjerming av de minste enhetene.

Dette medlem viser til at til tross for ønskene fra Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) og Sametinget opprettholdt regjeringen sitt lovforslag.

Dette medlem mener det er vanskelig å se at en skjerming av de minste enhetene vil bidra til en uheldig næringsstruktur, tvert imot. Siidaandeler på under 200 dyr utgjør en svært liten andel av det totale reintallet. En konsentrasjon om færre utøvere kan derimot gjøre reindriften mer sårbar fordi det blir færre som har sitt liv og virke innenfor reindriften. Dette medlem mener derfor endring av loven er viktig, og vil arbeide videre for å hindre overbeite samtidig som en sikrer bredde og små enheter i reindriften.

2.6 Vold og overgrep

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til de alvorlige funnene i Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) sin rapport fra 2018. I rapporten vises det til en studie fra Astrid Eriksen fra 2017 hvor 49 pst. av de spurte samiske kvinnene svarte at de har vært utsatt for vold. Flertallet mener det er svært viktig at dette følges opp både med forskning og med akutte og langsiktige tiltak – både fra Sametingets side og ved at kommunene har tilgjengelige og gode krisesentertilbud og hjelpetiltak, at politiet og helsevesen har kompetanse og kapasitet til å behandle og gripe inn. Flertallet viser også til at det er behov for forskning og kunnskap på feltet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at regjeringen arbeider med en ny nasjonal handlingsplan om vold i nære relasjoner. Handlingsplanen vil ha en egen del om vold og overgrep i samiske samfunn.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener regjeringens finansieringsordning for krisesentrene setter tilbudene i fare og viser til Representantforslag 168 S (2018–2019) fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Karin Andersen, Marian Hussein og Sheida Sangtarash om et styrket krisesentertilbud for voldsutsatte.

2.7 Konsultasjoner

Komiteen viser til at regjeringen 14. september 2018 fremmet Prop. 116 L (2017–2018) Endringer i sameloven mv. (konsultasjoner). Stortinget vedtok 9. mai 2019 å sende proposisjonen tilbake til regjeringen og ba samtidig regjeringen sende lovforslaget ut på alminnelig høring. Komiteen viser til at Stortinget understreket at det er viktig at utkast til veileder for kommuner og fylkeskommuner er klart på samme tid og høres samtidig. Komiteen merker seg at både lovutkast og utkast til veileder ble sendt på alminnelig høring 29. november 2019.

3. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding II fremmes av en samlet komité. Tilråding I fremmes av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

II

I

Meld. St. 31 (2018–2019) – Samisk språk, kultur og samfunnsliv – vedlegges protokollen.

Stortinget ber regjeringen i kommende budsjett legge samme anslag for pris- og lønnsvekst til grunn for Sametinget som for den øvrige forvaltningen.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 10. desember 2019

Karin Andersen

leder

Marte Løvik

ordfører